

Ciències Socials, 1r E.S.O., Història Antiga i Geografia. Prf. Joan Grimal.

El següent recurs el llegirem i explicarem a classe. Un cop feta aquesta activitat haureu de fer

2 compara i contrasta / 1 per als fenicis-grecs-cartaginesos.
1 per als íbers -celtes.

PART I.

FENICIS, CARTAGINESOS I GRECS. (COLONITZADORS COMERCIALS DE LA PENÍNSULA IBERICA - FORASTERS QUE ES VAN ESTABLIR PER COMERCIAR)

Hem vist com van sorgir les civilitzacions egípcia, mesopotàmica i com des del I mil·lenni aC es va desenvolupar el món Grec. Quina era durant aquest temps la situació a la Península Ibèrica?

A la Península Ibèrica trobem tres grans grups. Els Colonitzadors Comercials, els IBERS i els CELTES.

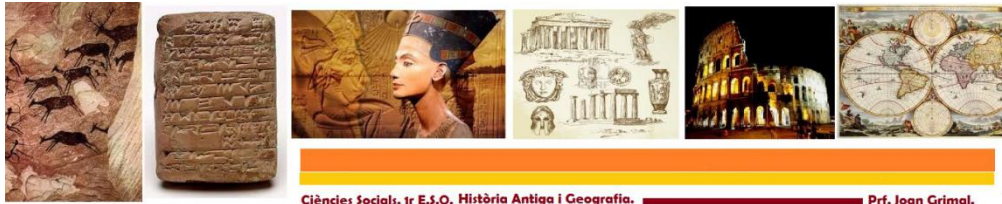
El primer grup doncs és el dels **COLONITZADORS COMERCIALS** (és a dir petits nuclis o poblats de gent vinguda de fora que comerciaven amb la població que trobaven. Si aquesta no era hostil fundaven ciutats permanents conegudes com a colònies comercials)

Al territori peninsular (espanyol) van venir els següents colonitzadors amb intenció d'establir-se i comerciar a les nostres terres. Els Fenicis, Els grecs, i els cartaginesos.

Dels grecs ja n'hem parlat- Després comentarem l'evolució de les seves colònies. (Empúries-Emporion).

Però.... Qui eren els **FENICIS?**

Els fenicis provenien de l'actual LIBAN- tenien tres ciutats estat independents principals que van ser BIBLOS- TIREA /TIR- SIDÓN.

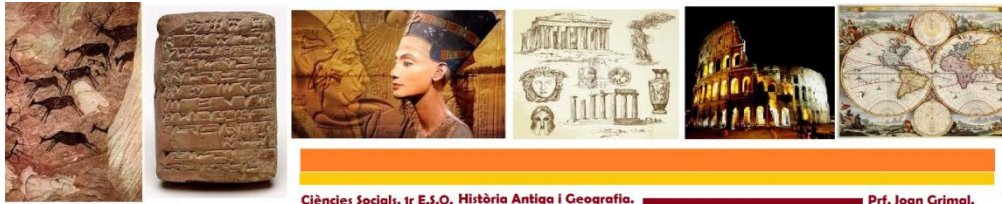
Mapa 5 *Origen i expansió fenícia.*

Eren uns experts navegants i comerciants. Entre els segles XI i VIII aC van viatjar per tota la Mediterrànea a la recerca de productes tot fundant colònies.

Els agradava practicar **el comerç silenciós**¹ abans d'establir-se en un territori. (Productes d'intercanvi: Cedre- sobretot a Egipte i porten a la P. Ibèrica la moneda i l'escriptura, les conserves salades de peix, el MUREX una mena de caragol de mar del que n'extreien un tint vermellós per a la roba// mobles, ebenisteria, teixits tenyits- estatuetes i gerres de bronze , ceràmica decorada i orfebreria // a canvi de metalls i matèries primeres)-- Tallers agrupats per oficis sota un gran mestre organitzats en corporacions professionals.

Però el 539 aC. Ciro II de Persia conquereix les tres principals ciutats estat Fenícies: Biblos, Tiro i Sidón aleshores una antiga colònia del nord d'Àfrica que es deia Cartago i que s'ha barrejat amb la població

¹ El comerç silenciós: El millor exponent documentat d'aquest comerç el tenim als pobles fenicis , experimentats navegants que van obtenir mitjançant el bescanvi grans riqueses (or, ivori, pells...) a canvi de modestes mercaderies (ceràmiques, unguents, vi). Aquest intercanvi adoptava una forma peculiar al litoral atlàntic africà descrita per Herodot (IV,196) com a "comerç silenciós", en el qual els comerciants fenicis dipositaven els seus productes en una platja propera a un poblat, els nadius acudien i dipositaven al seu torn l'or o altres productes, els fenicis tornaven i si consideraven adequada la quantitat deixada en contrapartida, retiraven els productes de pagament i marxaven, però en cas de considerar-la insuficient, no es recollia, retornant a les seves naus en espera que els nadius incrementessin la quantitat dipositada, i així fins a arribar a un acord entre les dues parts. SOBRETOT TAMBÉ SERVIA PER AVALUAR SI ELS NADIUS EREN RECEPTIUS AL COMERÇ I NO AGREDIEN ALS COMERCIANTS. ES PODIEN FER AIXÍ ELS INTERCANVIES D'UNA MANERA SEGURA.

Ciències Socials, 1r E.S.O. Història Antiga i Geografia. Prf. Joan Grimal.

d'allà serà la que es desenvoluparà i controlarà les antigues rutes fenícies.

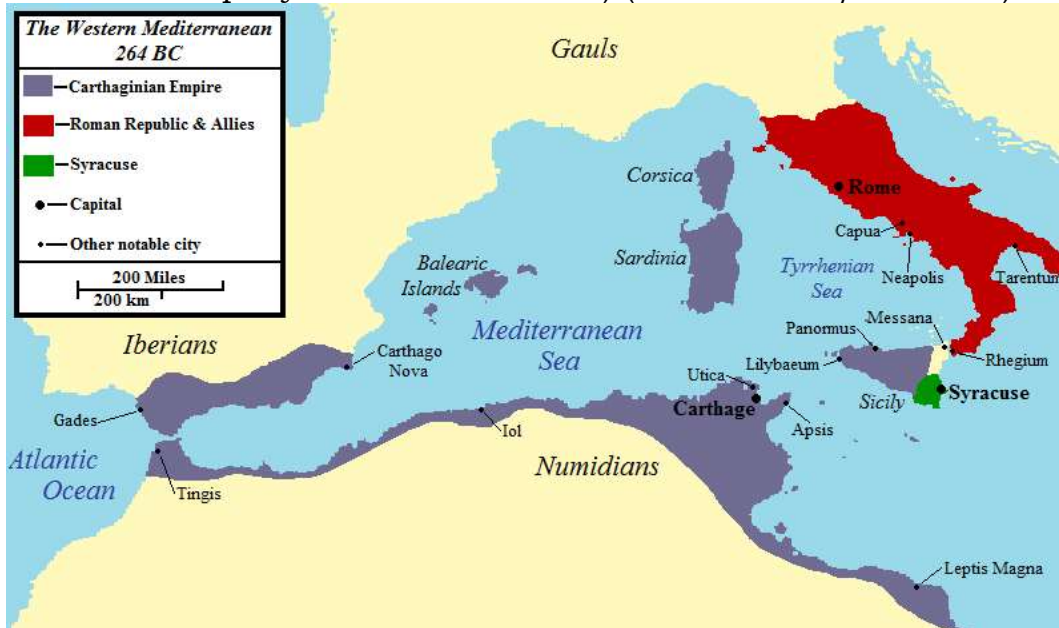
Els Cartaginesos.

A partir del Segle VI aC **Cartago** al Nord d'Àfrica, (actual TUNEZ) que havia estat una colònia fenícia, va esdevenir una de les principals civilitzacions de la Mediterrània.

Això es va produir a causa de que els perses conquerissin els territoris dels fenicis (Ciutats estat al Líban -BIBLOS, TIRÓ , SIDÓN /on hi havia l'origen i el centre de poder del poble fenici). Aquest fet enfonsaria el comerç dels fenicis i afavoriria la importància i d'aquesta nova civilització, **la cartaginesa**, que havia nascut de la barreja entre fenicis i els pobles del nord d'Àfrica.

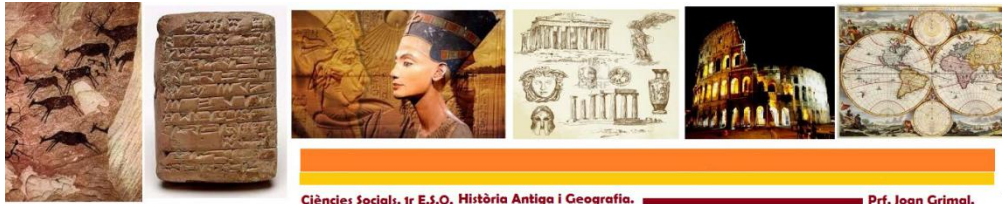
En l'expansió dels cartaginesos trobem dos moments, un de comercial com havien fet fins ara els fenicis i els grecs, i una segona etapa de domini militar, quan els cartaginesos s'enfronten amb Roma i dominen militarment els territoris on primer hi havia establert colònies comercials.

Lloc d'origen: Tunis. // ocuparien les illes Balears, i el sud de la Península Ibèrica. (Principal ciutat a la península que era capital dels territoris a Espanya: CARTAGO NOVA)-(CARTAGENA/ MURCIA).

Mapa expansió cartaginesa.

Els Grecs a la Península Ibèrica.

Finalment, per acabar amb els colonitzadors comercials veiem quin va ser el desenvolupament de les colònies gregues a la Península Ibèrica.

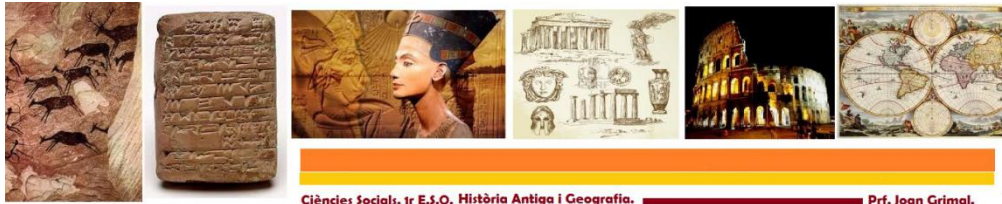
Vegeu **mapa 6**

Empúries la Colònia grega més important de la Mediterrània Occidental.

Els veïns dels grecs eren els Indigets (poble Iber). Van mantenir contacte amb ells i van comerciar i conviure pacíficament durant 400 anys. Els grecs van difondre l'escriptura, la moneda i el conreu de la vinya i l'olivera.

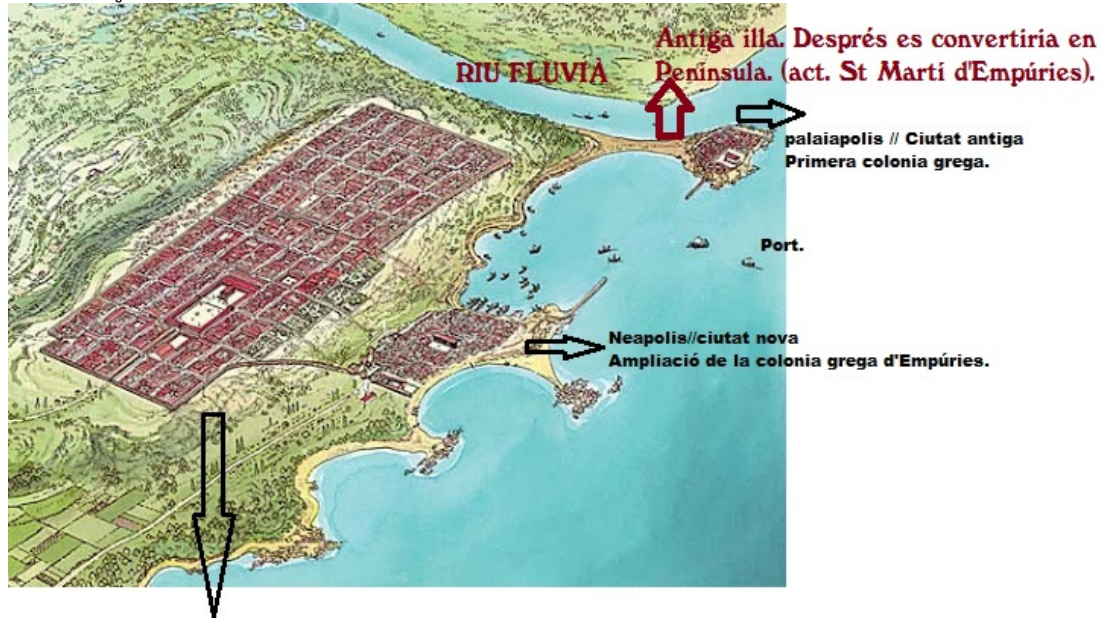
Arriben a Catalunya procedents de la colònia grega de MASSALIA // Marsella, situada al sud de França, però eren originaris de la polis de

Ciències Socials, 1r E.S.O. Història Antiga i Geografia. Prf. Joan Grimal.

FOCEA a l'Àsia Menor.

Quan els grecs van arribar es van instal·lar en un illot fàcil de defensar a la desembocadura del riu FLUVIA (seria la PALAIAPOLIS). Ja que al començament no sabien si els seus veïns els serien hostils o no. En

Empúries.

Evolució de la Colònia Grega.

veure que podien conviure pacíficament i a causa de nous mercaders i població que anava arribant l'illot es va convertir en península, i la ciutat es va ampliar cap a la zona del port (es crearia la Neapolis).

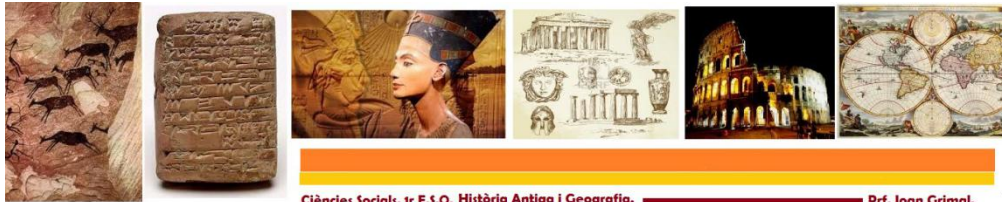
EMPORION: precisament significa mercat en grec. Hi arriben tota mena de productes de la Mediterrània (oli, vi, ceràmica, armes, perfums). Els grecs distribuïen els productes des del litoral fins a les terres de l'interior.

Com era la ciutat nova: Formada per una muralla de grans blocs de pedra que només tancava la banda interior, oberta al mar i al nou port. /Neapolis.

2 temples /Asclepi, Esculapi- Déu de la medicina SIIIaC. // un altre dedicat a Zeus. // La gent hi anava a guarir-se a través de sacrificis i rituals que es practicaven al temple d'Asclepi, convertint la ciutat en un centre de peregrinació.

Les edificacions urbanes (cases) ordenades al voltant de dos carrers principals que conflueixen a l'AGORA voltada d'edificis porticats.

+PASSEIG PORTICAT amb botigues. STOA

Ciències Socials, 1r E.S.O., Història Antiga i Geografia. Prf. Joan Grimal.

De les primeres ciutats amb cisternes (recullen h₂O pluja i proporcionen abastament a la ciutat).

Hi havia un gran port natural amb instal·lacions que faciliten el comerç.

Els romans, que arribarien més tard, ja ho veurem, pactarien amb els grecs i construïrien terra endins una ampliació de la colònia.

PART II

Els IBERS I ELS CELTES. (pobles que ja vivien a la Península Ibèrica).

Introducció.

Els pobles que hi havia a la Península tenien un grau de desenvolupament inferior respecte als colonitzadors comercials però al final de l'Edat de Bronze ja tenien cultures "urbanes" amb poblats emmurallats i coneixements de la metal·lúrgia.

Tenien tots un un origen comú però s'havien desenvolupat d'una manera diferent

Provenien de les grans planúries d'Europa (pobles indoeuropeus) que havien entrat a Espanya pels Pirineus entre el segle X i V aC. Van arribar en diferents onades. Els primers grups vinculats a la cultura del bronze i del ferro es van establir a Catalunya i les costes de la Mediterrània i la Meseta serien els Ibers.

Els Celtes formarien part d'una segona onada que arribaria al segle VIII aC. S'establirien al Nord centre i oest de la Península (Cantàbric, Galícia, Portugal, Extremadura). (els trobem també a les costes Atlàntiques de França i GB (Gal·les i Irlanda).

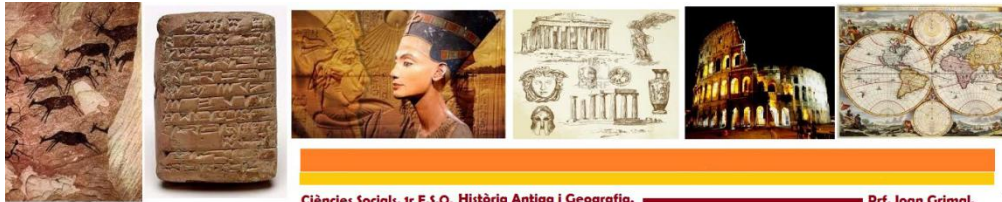
Ibers.

Els ibers no constituïen un sol poble ni eren una única entitat política. Eren un conjunt de tribus o pobles que tenien formes de vida molt semblants i que compartien llengua costums i ritus.

Poblats i cases

Vivien en llocs elevats on construïen els seus poblats emmurallats i fortificats. A l'interior hi havia les cases els magatzems i els corrals que

Ciències Socials, 1r E.S.O. Història Antiga i Geografia. Prf. Joan Grimal.

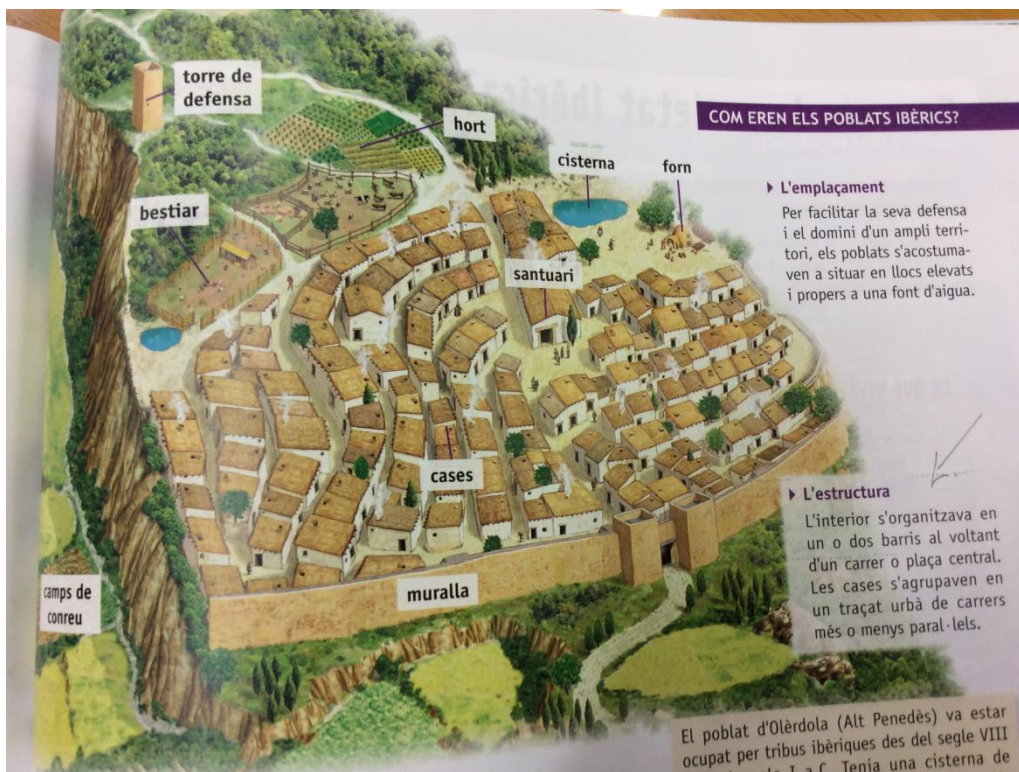
s'arregleraven al llarg d'un o dos carrers al voltant d'un carrer o plaça central. Els carrers eren més o menys paral·lels però una mica irregulars

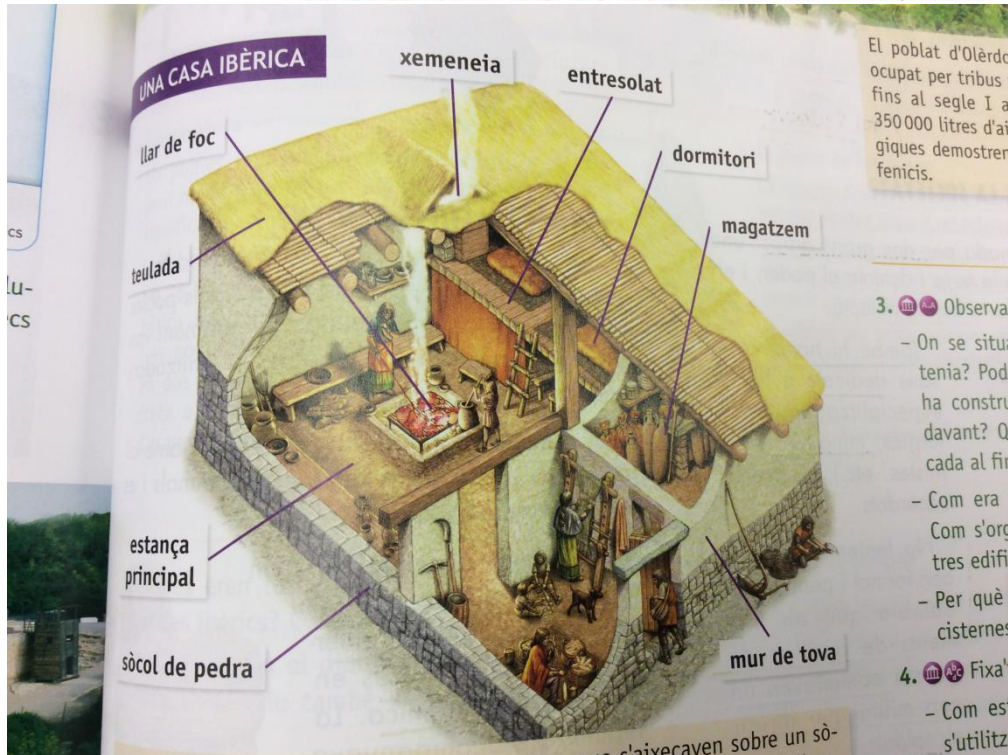
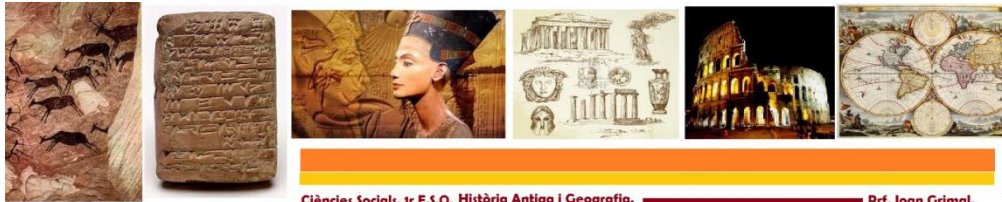
Tenien espais d'ús comú com ara forns per coure pa o ceràmica i sitges per emmagatzemar gra i cisternes per a l'aigua.

Els poblats més grans podien tenir edificis públics amb fortaleses o santuaris.

A prop dels poblats hi havia necròpolis o cementiris on s'enterraven les famílies de les classes dirigents.

Els camps agrícoles se situaven a les zones planes que envoltaven el poblat i els conreus i ramats els cuidaven petits nuclis de població dispersos pel territori que també aprofitaven els recursos naturals dels boscos.

Economia, societat i religió.

Els ibers practicaven la ramaderia (cabres, ovelles, porcs) i l'agricultura, especialment de secà. El blat, la civada, l'ordi, el llí i els llegums (llenties, faves i pesols) eren les plantes més conreades.

Elaboraven teixits, produïen objectes de ceràmica amb torn i coneixien la metal·lúrgia del bronze.

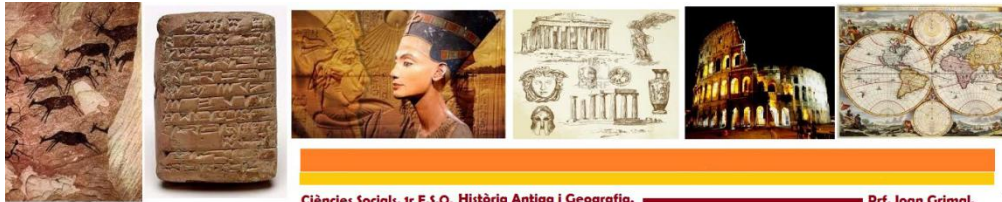
Comerciaven amb grecs, fenicis i cartaginesos. Venien cereals, metalls, pells, teixits i potser esclaus. A canvi, rebien ceràmica, armament, joies, teixits, perfums.

Aquesta activitat comercial va impulsar en aquesta zona de la Península l'ús de la moneda i un sistema de pesos i mesures.

Els ibers també van adoptar un sistema alfabètic.

La societat estava formada per dos grans grups. L'aristocràcia que posseïa la terra i tenia el poder i els pagesos, que eren la majoria de la població. També hi havia artesans dedicats a feines especialitzades - metall, minaires- ceramistes // Guerrers i sacerdots. Tot i que no tenien un exèrcit ben format i permanent. En moments de perill nomenaven un cap militar per dirigir els soldats.

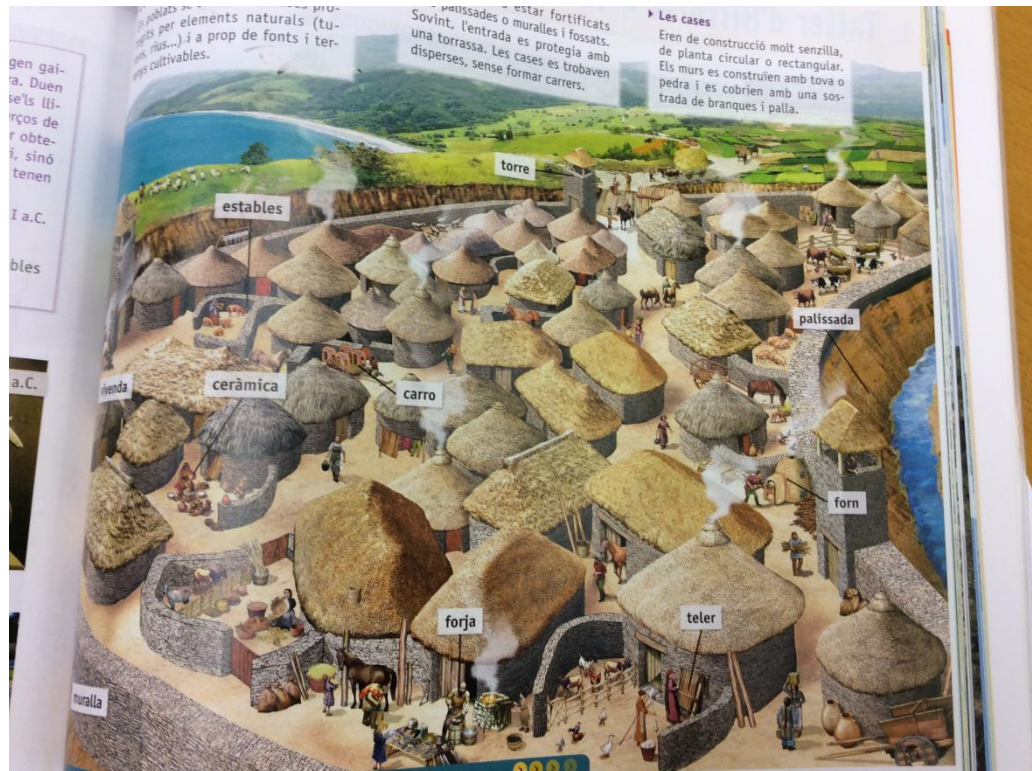

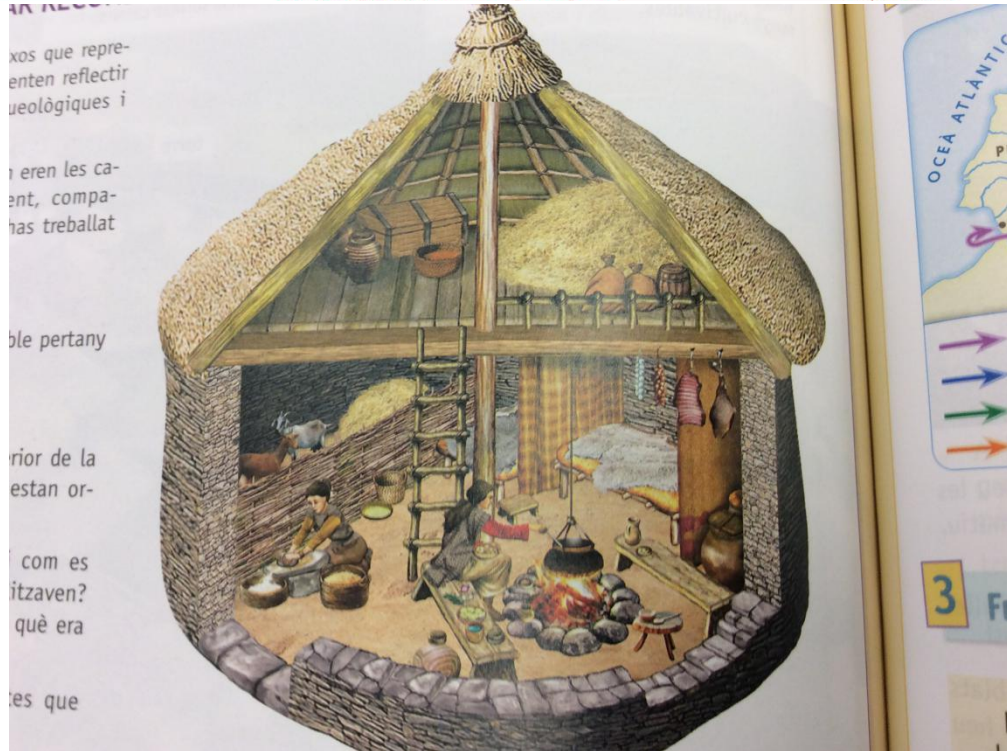
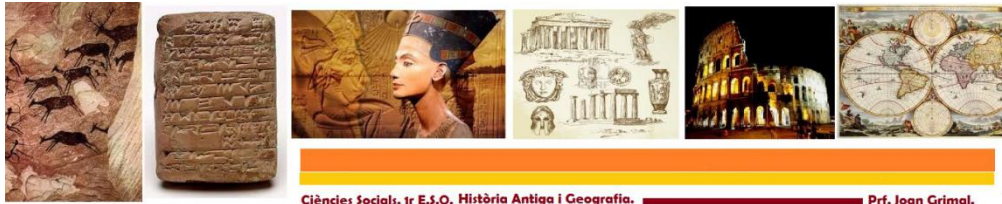

Celtes.

Els celtes vivien en poblats emmurallats. Eren ramaders nòmades o semi-nòmades i també agricultors. Coneixien la metal·lúrgia sobretot del ferro. Treballaven la ceràmica, teixien llana i fabricaven eines per a la seva vida quotidiana.

Aquests poblats estaven en llocs protegits per elements naturals (turons i rius) i prop de fonts i terrenys conreables. Acostumaven a estar fortificats i a la vora de la torre hi havia una torrassa de vigilància. Les cases estaven disperses, sense formar carrers. Eren cases de construcció circular molt senzilla amb un sostre de branques i palla.

La seva economia era autosuficient, és a dir, acostumaven a viure del que produïen sense produir de més per fer intercanvis. (Hi havia doncs molt poques relacions comercials i no van encunyar moneda)

La societat celta s'organitzava en clans units per vincles familiars. Diversos clans formaven una triviu que ocupava un territori determinat. A les tribus existia una certa jerarquia on predomina la casta guerrera.

No coneixien l'escriptura i les seves manifestacions artístiques eren escasses tot i que aquests pobles van destacar en l'art de la forja i la joieria.

La seva religió estaria basada en l'adoració de elements naturals (la llum, la muntanya, determinades pedres però sobretot les fonts i l'aigua. També a un déu sense nom associat a la lluna plena.